

ט"ז חו"מ ס"י קכט

באותו יום אני איני ערב, כנ"ל: סעיף ב' נשתעבד הערב. בב"י ריש סימן זה כתב דיליף בגמ' [ב"ב קע"ג ע"ב] מפסוק אנכי אערכנו [בראשית מ"ג ט']. וקשה, דהא מקשה ע"ז רב חסדא הא קבלן הוא מדכתיב [שם מ"ב ל"ז] תנה אותו כו', ומסיק דיליף מן בני אם ערכת לרעך [משלי ו' א'], ורבים מקשים אמאי לא כתב ב"י כפי המסקנא. ומחוסר ידיעה מקשים כן, דרב הונא יליף בגמ' מקרא דיהודה, ורב הונא לטעמיה דס"ל אח"כ בגמ' [קע"ד ע"א] דהלוהו ואני נותן, ערב, וא"כ לא היה יהודה אלא ערב, וכן ס"ל לר' יצחק, אלא דלעיל תירץ ר' יצחק אליבא דרב חסדא, ורב חסדא דמקשה עליה (מיהו) [איהו] לטעמיה דס"ל אח"כ בגמ' דהוה קבלן, ועל כן יפה הביא הב"י קרא מיהודה דהכא, די"ל דגם רבא ס"ל כן. והסמ"ע [סק"ן]

בן יהוידע

דה מע"ג. אלא אר"י מהבא לקח בגדו כי ערב זר. ואומר בני אם ערבת לרעך. קשא למה הביא שני פסוקים, ועוד קשא למה הביא פסוק קח בגדו שהוא בס' כ"ז קודם אם ערבת לרעך שהוא בס' וא"ו, ונ"ל בס"ד ע"פ מ"ש מהרש"א ז"ל דפסוק דס' כ"ז איירי בערב לאיש זר דאינו אהובו, ולא קרובו ופסוק דס' וא"ו איירי בנעשה לרעהו ואהובו, והנה בזה איכא רבותא טפי בחיוב הערב בלא קנין, משום דיש לדון אותו כאנוס שנאנס מחמת בוסה ונשתערב, ולכן יש סברה לומר דאינו מתחייב בדיבור בלבד אלא לריך קנין משא"כ התערב לאיש זר אין כאן טעם אונס להתגלל בו, שפיר י"ל דיתחייב גם בדיבור בלבד, ולכן נקט תרי קראי כי חד איירי במקום דאית ליה התגללות של אונס, וחד איירי במקום דליכא התגללות אונס, ולהכי הקדים דס' כ"ז ואח"כ דס' וא"ו ע"ד לא זו אף זו, ואפשר דגם מהרש"א ז"ל נתכוון לכך ורמזתי להרב עיון יעקב ז"ל שכתב על דברי מהרש"א ז"ל הקולמוס פלט כל זה כי פסוק זה הוא במשלי כ"ו, ואם ערבת במשלי וא"ו עכ"ל, ובמחילת כבוד תורתו מהירות קולמוסו פלט דברים שלא בכיוון, כי ראשון דנקט מהרש"א לאו על ספר משלי אלא על דברי ר"י דנקט במילתיה בראשונה פסוק קח בגדו, ובאחרונה פסוק אם ערבת ועל זה קאמר מהרש"א פסוק שהזכירו ר"י ראשון במילתיה איירי וכו' ופסוק שהזכירו שני איירי וכו' ופשוט:

מהרש"א

גמ' מנין לערב כו' האי קבלנות הוא דכתיב תנה וגו'. יש לדקדק דהא האי קרא תנה אותו על ידי וגו' ראובן אמרו ויהודה לא אמר אלא אנכי אערכנו וגו' ולא הזכיר לשון קבלנות בדבריו כמו שלא הזכיר קבלנות בקרא דמייתי כי ערב זר וגו' וא"כ מאי פריך ליה רב חסדא מקרא דראובן דכתיב תנה אותו וגו' וי"ל כיון דראובן בקבלנות קבל ערבותו ולא נתרצה לו יעקב אין סברה שיבקש ממנו יהודה בערבות לחוד אלא ע"כ שגם יהודה בא בערב קבלנות אלא שלא הזכיר זה כאן וסמך אקרא דראובן שזכר בו קבלנות תנה אותו על ידי פרש"י כלומר כאלו מקבלו בידי אחזרנו לך עכ"ל דקדק לומר שפירוש תנה לי לאו היינו תנה לי לידי ממש דא"כ לאו היינו קבלנות אלא נשא ונתן ביד ממש ומש"ה פירש דתנה לי הוא כאלו אחת נותן לי בידי דהיינו קבלנות וק"ל:

ל"קח בגדו וגו'. חיבור הפסוקים הכתוב ראשון מיירי מי שהוא נעשה ערב צעד זר אמר כי הוא ראוי לקחת בגדו ממנו עבור התשלומין שלא היה לו להיות ערב צעד זר שאינו אהובו ופסוק שני מיירי במי שנעשה ערב צעד רעהו ואהובו שהוא קנת מהראוי ואמר אף אם ערבת לרעך שהוא הלוי ובראוי עשית נגד הלוי אבל תקעת לזר כפך שהוא המלוה כי הוא לעומתו נעשה ערב והוא זר נגדך ואמר נוקשת באמרי פיה להיות ערב צעד הלוי אבל ע"י זה נלכדת למלוה באמרי פיה ואמר והגלל כי זאת בכף רעך ראה להגלל שיתפייס המלוה ויהיה לך לריע ואהוב להרצות ליקח ממך החוב לחלקים ולזמנים שלא ידחוק עליך לשלם לו כולו בפעם אחד והיינו החר לו פס יד החר לשלם לו פס וחלק מהמשאת יד שהוא החוב וסיים ואם לאו כו' שלא יתרצה המלוה להיות לך לאהוב ולא יתפייס בזה הרבה עליו רעים לפייסו בזה כן נראה לפרש הכא הא דקאמר ואם לאו כו' ורש"ס פ"י ואם לאו כו' אדברים קשים שאמר אדם לחבירו שצריך להרבות עליו רעים לפייסו וכן פרש"י בס"פ המקבל דאם לאו קאי אנוקשת באמרי פיה שהוניתו בדברים הרבה עליו רעים לבקש ממנו מחילה וכן נראה לפרשו בסוף יומא לפי ענינו עוד פרש"י שם ביומא הרבה עליו רעים רעך בחרא דקרא מלא כתיב שהוא בלשון רבים עכ"ל: